

Notat om

Elevers overgreb mod ansatte med særligt fokus på mobning via IT og SMS

Det sker fra tid til anden, at lærere og andre ansatte bliver chikaneret af elever. Danmarks Lærerforening vil hermed give sit syn på dette og beskrive de handlemuligheder, skolen og dens ansatte har. Foreningen retter især opmærksomheden mod mobning af lærere via IT og SMS.

Når elever mobber lærere, sker det oftest verbalt. De nedgør læreren, når de taler til og om ham eller hende. Danmarks Lærerforening får sjældent noget at vide om den slags episoder. De bliver løst i skolens daglige, pædagogiske virksomhed.

I de sidste år har foreningen set eksempler på, at elever tager den moderne teknologi i brug, når de vil genere en eller flere lærere. Det sker f.eks. ved, at lærere bliver nedgjort på chatsider eller via SMS. Det betyder, at de krænkende udsagn bliver gjort skriftlige og spredes i en større kreds. Det er uacceptabelt, og der skal skrives ind, når det sker. I notatet belyses problemet i et arbejdsmiljøperspektiv, et pædagogisk perspektiv og et straffe- og erstatningsretligt perspektiv.

Arbejdsmiljøperspektivet

Arbejdsgiveren har hovedansvaret for, at de ansatte arbejder under sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarlige vilkår. Det betyder, at arbejdsgiveren skal gribe ind over for forhold som kan være sundhedsskadelige for medarbejderen. Hvis en lærer bliver udsat for overgreb, skal de bringes til ophør. Det er op til ledelsen at beslutte, hvordan det sikres – blot det bliver gjort. Et af nøgleordene er forebyggelse.

Der kan gøres meget for at forebygge overgreb i form af nedværdigende ytringer på inter- eller intranettet. En af måderne kan være at have en nul-tolerancepolitik over for overgreb mod ansatte.

Skolebestyrelsen kan i skolens ordensregler vedtage regler for elevernes adfærd. Dem bør skolens ansatte følge op på og markere klart og utvetydigt, at overgreb ikke tolereres.

En arbejdspladsvurdering (APV) kan være med til at afdække mulige ofre og mulige gerningsmænd. Det giver mulighed for at forebygge og adfærdsregulere målrettet. Når skolens ledelse fordeler opgaverne, kan den sørge for, at udsatte lærere ikke kommer til at undervise bestemte elever. Lærere kan komme på kursus om konflikthåndtering. Elever, som begår overgreb, skal påvirkes pædagogisk. Hertil hører også, at skolens ledelse foreholder dem det uantagelige i deres handlinger og gør dem klart, at injurier er strafbare handlinger.

Overgreb mod ansatte er et fælles problem for arbejdspladsen. Kränkelsen er ikke den enkelte medarbejders problem alene. Den lærer, det går ud over, skal kunne stole på, at han eller hun bliver bakket op af kolleger og ledelse. Det er slemt nok at blive krænket, men det kan være lige så slemt, hvis man ikke oplever at blive taget alvorligt af kolleger og ledelse.

Hvis et overgreb fører til sygdom på en dag udover den dag, hvor det sker, skal skolen anmelde hændelsen til Arbejdstilsynet. Helbredsmæssige følger kan også medføre anmeldelse til arbejdsskadesikringen læs mere på www.dlf.org under rådgivning.

Det pædagogiske perspektiv

Problemer med elevers adfærd på nettet er først og fremmest pædagogiske. Rammer for, hvordan skolen kan gribe ind over for elever, findes i Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 27 af 12. januar 1995 om foranstaltninger til fremme af god orden i skolen (kaldes herefter ordensbekendtgørelsen).

Skolen skal gennem samtaler med eleven og hjemmet forsøge at afklare årsagen til den uhenigtsmæssige adfærd. Formålet er at få eleven til at indse alvoren af forseelsen.

Foreningen anbefaler en samtale med forældre og eleven på skolens kontor som et obligatorisk skridt. Eleven og forældrene bør således gøres klart, at der i disse tilfælde kan være tale om strafbare og/eller retsstridige handlinger, som – afhængigt af elevens alder og sagens karakter – kan forfølges ved domstolene. Samtalen bør munde ud i, at forældre og eleven indser, der er tale om en uacceptabel adfærd, der ikke tåler en gentagelse. Skolelederen kan vurdere, at en sådan samtale er tilstrækkelig til at få den ønskede effekt.

Hvis skolens leder mener, at en samtale er utilstrækkeligt, kan han eller hun bruge de foranstaltninger, som er nævnt i ordensbekendtgørelsen. Efter Danmarks Lærerforenings opfattelse gælder det uanset, om forseelsen er begået på eller uden for skolens grund, i eller uden for skoletiden, når handlingen har direkte sammenhæng med elevens opfattelse af sig selv som elev eller læreren som lærer på skolen.

Brug af ordensbekendtgørelsens foranstaltninger skal som hovedregel ske efter forudgående advarsler, samtaler m.v. En forseelse kan være så alvorlig, at skolen kan beslutte en foranstaltning straks. For eksempel står der i den vejledning, som hører til ordensbekendtgørelsen, at en elev i særlige tilfælde kan udelukkes straks fra klassens undervisning. Det kan være nødvendigt for, at undervisningen kan fortsætte på en tilfredsstillende måde. Det kan blandt andet være nødvendigt, når eleven har truet med eller brugt fysisk eller psykisk vold over for andre, som derved belastes af elevens fortsatte tilstedeværelse.

De foranstaltninger, som bruges, skal være passende i forhold til forseelsen. Skolens leder bør tage alvoren og hyppigheden af elevens handlinger i betragtning, når han eller hun beslutter, hvilke foranstaltninger, der skal bruges. På samme måde skal lederen tage i betragtning, at forældrene som udgangspunkt har ret til at få eleven undervist på en skole i nærheden af hjemmet.

I de fleste tilfælde er det skolens leder, som beslutter, hvilke foranstaltninger, der bruges. Skolelederens afgørelseskompetence bortfalder dog i visse tilfælde. Disse er:

Overflytning til en parallelklasse på en anden skole (3. – 10. klassetrin):

Skolelederens afgørelseskompetence bortfalder

- hvis eleven ikke kan tilslutte sig overflytningen
- hvis forældrene ikke kan tilslutte sig overflytningen
- hvis den modtagende skole ikke kan tilslutte sig overflytningen
- hvis overflytningen fører til øgede udgifter for kommunen

Udskrivning af folkeskolen af elever på 10. klassetrin:

Skolelederens afgørelseskompetence bortfalder

- hvis eleven ikke kan tilslutte sig udskrivningen

I de nævnte tilfælde er det kommunalbestyrelsen, som overtager afgørelseskompetencen. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse på grundlag af en indstilling fra skolelederen.

Før skolens leder indstiller til kommunalbestyrelsen, skal han eller hun give eleven lejlighed til at udtale sig. Er eleven undergivet forældremyndighed, skal også forældrene have haft lejlighed til at udtale sig.

Det straffe- og erstatningsretlige perspektiv

Grundloven sikrer borgerne ytringsfrihed, men den er ikke ubegrænset. Man kan straffes efter straffelovens regler, hvis man krænker en andens ære. Ærekrænkende udtalelser kaldes i daglig tale for injurier. De kan straffes efter straffeloven, hvis de er egnede til at nedsætte den person, som omtales, i andres agtelse. Ærekrænkende udtalelser kan bestå i,

1. at man i stærk, sproglig form udtrykker sin ringeagt over for en anden person. Denne slags ytringer kaldes for ringeagtsytringer.
2. at man giver udtryk for, at en person har en bestemt egenskab eller har begået en bestemt handling. Denne slags ytringer kaldes for sigtelser. Man kan undgå at blive straffet for at have fremsat en sigtelse, hvis man kan bevise, at det man har sagt, er sandt.

Påstande om, at en person er pædofil og/eller har begået overgreb på børn, er særligt krænkende og grænseoverskridende. For det første fordi det er uforeneligt med en lærers selvværdsfølelse at begå forbrydelser mod børn. For det andet fordi en person, som foretager sig sådanne handlinger, ikke alene kan straffes, men også kan miste sit erhverv som lærer.

Børn under 15 år kan ikke straffes efter straffeloven. Danmarks Lærerforening vurderer, at de – afhængigt af den konkrete situation - kan dømmes til at betale en tortgodtgørelse for den ærekrænkelse, som er overgået en lærer.

Danmarks Lærerforening får undertiden konkrete tilfælde til vurdering via den lokale kreds. Foreningen vurderer den enkelte sag konkret. I de fleste tilfælde fraråder foreningen, at man forsøger at forfølge sagen ad rettens vej. Der er mange grunde for denne rådgivning. For det første føres injuriersagerne ved domstolene i åbne retsmøder, som har stor interesse i den lokale presse. Det betyder, at offeret for ærekrænkelserne må se dem gentaget – ofte på en fremtrædende plads – i den lokale eller endog landsdækkende presse. For det andet er det altid forbundet med en procesrisiko at indbringe sådanne sager for domstolene, f.eks. risiko for at domstolen vil finde, at der er nogen rigtighed i en fremsat sigtelse – eller at krænkelsen ikke er så alvorlig, at den bør straffes.

Under alle omstændigheder er et søgsmål ved domstolene en langstrakt affære, som er med til at holde liv i en sag, som alle parter – også den krænkede lærer og skolen – helst havde været foruden.

Ønsker et medlem foreningens bistand til at tage retlige skridt mod en elev, skal Hovedstyrelsen på sædvanlig vis ansøges om juridisk bistand.